

Türkiye'nin Yakın Tarihi ve Aile

İçerik

- ▶ Aile yapısının tarihsel değişimi
- ▶ Tarihte Türk ailesi
- ▶ Aile çeşitleri
- ▶ Günümüzde Aile özellikleri

AİLE

- ▶ Coğrafi çeşitlilik
- ▶ Kültürel zenginlik
- ▶ Farklı aile yapılarının ortaya çıkması

- ▶ 2006 Aile Yapısı Araştırması (24.647 kişi)
 - %80.7 çekirdek aile
 - %13 geniş aile
 - %6 tek kişilik aile

Çocuğun doğduğu andan itibaren çok yönlü gelişiminin gerçekleştiği tek kurum

AİLE tanımı

Nelerden etkileniyor?

- ▶ Sosyo-kültürel normlar
- ▶ Ekonomik yaşam
- ▶ Üretim biçimleri ve inançlar

Tarihsel değişim

- ▶ Derebeylik öncesi aile
- ▶ Feodal toplumda aile- Ortaçağ ailesi
(5 ve 15. yy.)
- ▶ 15-20. yy arasında modern ailenin ortaya çıkışı

Ailede tarihsel değişime neden olan 3 etken

1. ETKEN

1. Tarıma dayalı üretimden sanayi üretimine geçiş

Meslekte farklılaşma

Üretim (aile içinden -diğer üretim odaklarına)

Ailede tarihsel değişime neden olan

2. ETKEN

- ▶ Tarım üretiminin endüstri sistemine dönüşmesi
- ▶ Feodalizm geriler
- ▶ Üretim elit tekelinden sisteme geçer.

Ailede tarihsel değişime neden olan

3. ETKEN

- ▶ Geleneksel bir yaklaşımdan
- ▶ Kendi özgür iradelerine göre davranması
- ▶ Kültür: modern demokrasi
- ▶ Siyasal ve sosyal eşitlikçi toplum
- ▶ Bireysel ve özödonük kişiler

Avrupa'da aile bitiyor mu kaygısı?

- ▶ Küçülme
- ▶ Çekirdek aile
- ▶ Aile hayatını koruma dernekler vs.
- ▶ Aile kurmayı teşvik edici kampanyalar

Postmodernizm

- ▶ Bir dönem adı ya da felsefi konsept / düşünce / üslup
- ▶ Yeni bir tarihsel evre yerine
- ▶ Modernizmin kendi içinde bir aşama ya da özgül bir dönem olarak anlama çabası

Post-modern toplum

- ▶ Çekirdek ailenin parçalanması
- ▶ Tek ebeveynli ailelerin çoğalması
- ▶ Boşanma aile sayısı ve evlilik dışı beraberlikler
- ▶ Parçalanmış aile (Ankarada çalışan baba vs.. ev başka şehirde)

Boşanma

- ▶ Aile evlilik yapısında değişim
- ▶ Aile içi iletişimin azalması
- ▶ Uyuşmayan cinsiyet rolleri
- ▶ Farklı yaşam beklentileri
- ▶ Rutinleşen yaşam
- ▶ Kurumsal ve sosyal destek boşanmış kişilere

Yaşam koşulları anne babanın birden fazla işte çalışmasını çocuklarla daha az vakit geçirmesi durumunu getiriyor!

Türk Ailesi

Evlenmek / ev-bark

- ▶ Ev bark sahibi olmak
- ▶ BARK- Orhun kitabelerinde «mabet»
- ▶ Aile ocağı - ev -evlenme
- ▶ Güvenlik, saygınlık, huzur ve sukunet

Tarihte Türk Ailesi

İslamiyet öncesi

İslamiyet etkisinde Türk ailesi

İslamiyet öncesi Türk Ailesi

- ▶ Boy, sop, soy pederi aile ve izdivaci aile
- ▶ Boy (aşiret / klan): göçebe aile şekli
- ▶ Sop (nam): birbirinin akrabası olan bireyler ve yabancılar da var, toplumsal aile modeli
- ▶ Soy: yedi göbeğe kadar, soy isimler
- ▶ İzdivaci aile: çekirdek aile yapısı ile benzer

Baba ocağı / aile çok önemli!

Ocağın ateşinin hiç sönmemesi / dirliğin sürdürülmesi

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK AİLESİ

İslamiyet etkisinde Türk ailesi

- ▶ Aile içindeki dengelerde değişim
- ▶ Kadının ev içinde kalan yaşamı
- ▶ Erkek sorumluluğu vurgusu erkek egemen aile reisi algısı

Ailenin Őekillenmesi

- ▶ GeçmiŐten gelen değer ve alıŐkanlıklar bŸyŸk lŸde korunmuŐ
- ▶ Aile reisi
- ▶ Aileyi oluŐturan bireylerin karŐıllıklı hak ve sorumlulukları olması
- ▶ Din faktrŸ aile yapısı Őekillenmesinde yeterli değil!
- ▶ Başka hangi faktörler?

Diğer fakt6rler

- ▶ T6re-gelenekler
- ▶ Coğrafi Őartlar
- ▶ Yerleşim yeri
- ▶ Toprak sistemi
- ▶ Y6netim biĉimi

Osmanlı döneminde Aile

İslamiyet'le tanışmalarının ardından Türk İslam yapısının yerleşik hale geldiği ilk Türk devleti Selçuklu Devleti olmuştur.

Selçuklu Devletinin bu niteliğine rağmen, İslamiyet'in etkisinin en hissedildiği dönem Osmanlı Devleti dönemidir.

Osmanlı dönemi ailesi çekirdek mi? Geniş aile mi?

► 2 görüş var:

1. görüş:

biçiminin çok çocuklu olması bir istisnai durum ve en yaygın olanı bir, iki üç çocuklu aile şeklindedir. Bu nedenle Osmanlı klasik dönem aile nüfusu beş kişiye dahi ulaşmamaktadır.

2. görüş:

Osmanlı ailesi; anne, baba ve çocuklardan meydana gelen çekirdek aile görünümündedir. Anne- baba, kardeşler ve diğer akrabaların farklı mekânlara sahip oldukları ve bundan dolayı bir arada bulunmadıkları dikkate alındığında Osmanlı aile şeklinin geniş aile şekli olmadığı sonucuna

Osmanlı döneminde aile

- ▶ Dini terbiye
- ▶ Baba sorumluluğu ve yetkisi
- ▶ En az 3 kuşak birarada

Osmanlı döneminde aile

- ▶ günlük yaşam ve üretim faaliyetlerinde ailenin “büyük aile” yaşam ve üretim kalıplarına uymaya meyilli
- ▶ üretimde iş bölümünü ve güvenliğini sağlayabilmesi için üç kuşağın bir arada bulunacağı biçimde

Osmanlı döneminde aile

- ▶ Mahalle yaşamının en önemli tarafı, üyelerinin birbirlerinin kefilidir.

Cumhuriyet döneminde aile

- ▶ İlk yıllarda- kırsal ekonomi geleneksel / ataerkil geniş aile
- ▶ Endüstriyel girişimler - geçici ya da kalıcı işçi göçü- kırsalda geniş ailenin bölünmesi
- ▶ TÜRK MEDENİ KANUNU - kadına kocasının tek eşi olma hakkı verir.
- ▶ Kanun kadının isteği dışında evlendirilmesi ve bir erkeğin birden fazla kadına evlendirilmesini inlemiştir.

“Daha endişesiz ve korkusuzca, daha dürüst olarak yürüyeceğimiz yol vardır.

Büyük Türk kadınına çalışmamızda ortak yapmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadınına ilmi, ahlaki, sosyal, ekonomik hayatta erkeğin ortağı, arkadaşı, yardımcısı ve koruyucusu yapmak yoludur.”

ATATÜRK

Cumhuriyet döneminde aile

- ▶ Cumhuriyetin ilk yıllarında savaşla azalan nüfus
- ▶ 1940 a kadar düşük nüfus artışı
- ▶ 1945-1950 iki katına çıkma
- ▶ 1950-1960 Cumhuriyet tarihinin en yüksek düzeyi
- ▶ 1970lerde düşüş

- ▶ Cumhuriyetin ilk dönemleri % 76 kırsalda
- ▶ Savaş sonrası göç 1960lar yurt içi ve dış göç
- ▶ 1960 sonrası gelir dağılımı eşitsizliği
- ▶ 1980ler ithalat, medya etkisi, tüketicilik ve marka merakı

Günümüz Türk ailesi

Göç

Yoksulluk

Toplumsal değerler

Teknoloji

Kadının çalışma hayatına girmesi

GÖÇ

- ▶ KIRSAL göç
- ▶ Aile ilişkilerinde (sosyal ve ekonomik) azalma
- ▶ Çekirdek aile tipi
- ▶ Aile içi şiddet ve çocuk iş gücünde artış
- ▶ Kadın aile içindeki rolünde değişim

YOKSULLUK

- ▶ Aile içinde çalışan birey artışı
- ▶ Çalışma nedeniyle evden aileden ayrılma
- ▶ Köyde ekonomik sıkıntı
- ▶ Şehre gönderme

TOPLUMSAL DEĞERLER

- ▶ aile din hukuk eğitim ekonomi gibi kurumlar toplumsal değerlerin etkisi altında şekillenir.
- ▶ 2010 (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü)

Türkiye’de aile değerleri araştırması

%83.7 Maddi ve manevi sorunlarda ilk olarak aile başvurulması gerektiğini düşünüyor.

%90.3 Ailenin iyiliği için her türlü sıkıntıya katlanabilceğini ifade ediyor.

%66.4 çocuk eğitiminde dayak etkili bir yol değil.

%56.1 Erkek çocuk sahibi olmak daha çok itibar kazandırır ifadesine katılmamış

TEKNOLOJİ

► Aile yapısı ve ilişkileri en çok etkileyen teknolojik ürünler neler?

RTÜK (2013) Türkiye’de Çocukların Medya Kullanım Alışkanlıklarının Araştırılması

- Öğrencilerin % 97.9 TV % 73.7 PC / tablet %63 internet erişimi %44.6 sabit telefon % 38.3 radyo
- % 52 odası var, odası olanların %65.7si Lise öğrencisi
- cep telefonuna günde ortalama 2 saat 39 dk.,
- TV 1 saat 55 dk
- İnternet 1 saat 48 dakika
- Pc /Tablet 1 saat 34 (internetsiz)

Kadının çalışma hayatına girmesi

- ▶ Kas gücüne dayalı çalışma tarzında azalma-sanayileşme ve bilgi toplumu
- ▶ Her 2 eşin çalıştığı çocuklu aile
- ▶ Toplumun kadından beklediği rol ve davranışlarda değişim olmadı!
- ▶ Çalışma hayatına katılma nedenleri?
- ▶ İlk etkilenen aile üyeleri çocuklar.
- ▶ Süper kadın ?

Aile çeşitleri

Hanede yaşayan kişi sayısına göre

- Çekirdek
- Geniş
- Tek ebeveyn ile
- Çocuksuz
- Geçiş

Otorite biçimlerine göre

- Ataerkil
- Anaerkil

Evlenme biçimlerine göre

- Poligami
- Monogomi
- Eşcinsel çift evliliği

Yerleşim yerlerine göre

- Köy / kırsal
- Kent
- Gecekondu
- Yurtdışında yaşayan aileler

Geleceğe yönelik

- Kurumsal

Çekirdek aile

- ▶ Anne baba ve/veya evlenmemiş çocuklar
- ▶ Tek ebeveyn + çocuk
- ▶ Kendi anne baba ile yakın ilişki devam
- ▶ TÜİK 2006
- ▶ % 13 geniş aile
- ▶ % 80.7 çekirdek aile

Kadın ve erkeğin çalışma durumuna göre 3 tip çekirdek aile

1. Kadın evde çocukla ilgilendiği erkek çalışan
2. Kadın çalışıyor erkek çocukla ilgileniyor
3. Hem anne hem baba çalışır

Amerika Avrupa çekirdek ailesi ile benzer mi?

Türkiye- geleneksel geniş aile özelliği

Geniş aile

- ▶ En az 2 ailenin bir arada yaşadığı
- ▶ Kırsal kesim sanayi öncesi toplum
- ▶ Yakın ilişkiler ve beraberlikler
- ▶ Hiyerarşik düzen

- ▶ Kimlersiniz?
- ▶ Davranış özgürlüğü sınırlı

Geniş aile

- ▶ Bireysel sorumluluklar daha az
- ▶ Aile bilinci
- ▶ Değerler ve kurallar herşeyin üzerinde
- ▶ çocuğun yetiştirilmesine yardım
- ▶ Hasta olanla ilgilenme
- ▶ Maddi yardım
- ▶ Büyükannen ve dedenin çocuğun sorumluluğunu alması

Tek ebeveynli aile / parçalanmış aile /
eksik aile

Çocuksuz aile

- ▶ İsteyerek çocuk sahibi olmayanlar
- ▶ (Zor ve çok uzun süreç)
- ▶ Hazır değiliz
- ▶ Sosyal ya da biyolojik nedenler
- ▶ Kariyere odaklanma
- ▶ Seyehat etmeyi sevme

Geçiş ailesi

- ▶ Eski yaşam tarzı yeni yaşam içinde
- ▶ Göç - şehrin kenarında mahallelerde

Alternatif ?

- ▶ Yalnız yaşama
- ▶ Evlenmeden birlikte yaşama
- ▶ Çocuksuz aile
- ▶ Tek ebeveynli aile
- ▶ Eşcinsel çiftler

Türkiye aile profili üzerine

2012 yılı

KONDA araştırma sonuçları

Türkiye aile profili üzerine

- ▶ Her on ailenin altısında evli çiftlerden ancak bir kişi çalışırken, yalnızca bir ailede eşlerden her ikisi de çalışmaktadır.
- ▶ Eşlerin her ikisinin de üniversite eğitimi olduğu aileler yalnızca yüzde 5, birisinin üniversite diğerinin lise eğitimi olduğu aileler de yüzde 5 oranındadır.
- ▶ Nasıl evlendiniz?
 - % 41.5 görücü
 - %37.6 karşılıklı karar verilen
 - %7 aile büyükleri

Aile için ahlaki değerler

- ▶ Aileleri ve kendileri için önemli görülen özellikler sorulduğunda, görüşülen kişiler en yüksek oranda
 - yüzde 58 ile “konu komşunun, çevrenin itibarı, saygısı”
 - yüzde 54 ile “gelenek, göreneklere bağlılık”
 - yüzde 46 ile “dini değerlere bağlılık” özelliklerini saymaktadır.
- ▶ Eğitim seviyesi yükseldikçe
 - bir taraftan çevrenin itibarına ve gelenek ve göreneklere bağlığa verilen önemin azaldığı,
 - diğer bir taraftan da modern, çağdaş bir aile olmaya,
 - iş hayatında başarı ve kariyere
 - kısmen maddi servete verilen önemin arttığı görülmektedir.

Kız çocuklarına kazandırılması gereken 2 meziyet?

- ▶ % 82.3 namus ve dürüst olma
- ▶ %29.9 dini vecibeleri yerine getirme
- ▶ %19.8 çalışkanlık
- ▶ %18.4 vatana millete bağlılık

▶ Erkek çocuklarına kazandırılması gereken 2 meziyet?

- ▶ % 76.2 namus ve dürüst olma
- ▶ %31.1 dini vecibeleri yerine getirme
- ▶ %27.1 çalışkanlık
- ▶ %24 vatana millete bağlılık

Çocuklar büyüklere karşı en fazla hangisinden sorumludur?

- ▶ %73 Yaşlılıkta Bakım
- ▶ %5.7 Maddi Destek
- ▶ % 5.9 Arkadaşlık
- ▶ % 15.4 Minnetkarlık

Sonuç olarak,
Türkiye'deki aile yapısı ekonomik ilişkilere dayalı
geniş aileden çekirdek aileye doğru geçişte
ortada bir durakta ilişkiye dayalı,
geleneksel ve dini değerler ağırlıklı üçüncü bir aile
yapısı göstermektedir.

2012 Konda araştırması

İLETİŞİM KANALLARINDA AİLE

HANGİ TIP AİLE HEDEFLENİYOR?

HANGİ MESAJLAR VERİLİYOR?

Reklamlarda hedef aile yapısı

Müzikte

- ▶ Halk müziği
 - ▶ Pop Müzik
- Ve diğerleri...

